

DOI: 10.31866/2616-745X.15.2025.334303

УДК 050.48:[008(=161.2):341.7

ЧАСОПИС «ЛЕМКІВЩИНА» ЯК ТРИБУНА КУЛЬТУРНОЇ ДИПЛОМАТІЇ ДІАСПОРНОГО РУСИНСТВА

Наконечний Володимир Михайлович^{1a},
Бенч Ольга Григорівна^{2b}

¹ Кандидат історичних наук, доцент,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0386-2162>,
e-mail: nakonechniy.ua@gmail.com

² Кандидатка мистецтвознавства,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3998-3062>,
e-mail: olgabench2020@gmail.com

^a Київський національний університет культури і мистецтв,
вул. Є. Коновальця, 36, Київ, Україна, 01133

^b Католицький університет у Ружомберку,
вул. Грабовська, 1А, м. Ружомберок, Словаччина, 03401,
Київський столичний університету імені Бориса Грінченка,
вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2, м. Київ, Україна, 04053

Для цитування:

Наконечний, В.М. та Бенч, О.Г., 2025. Часопис «Лемківщина» як трибуна культурної дипломатії діаспорного русинства. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*, 14, с.91-103. doi: <https://doi.org/10.31866/2616-745X.15.2025.334303>.

Мета статті – з'ясувати евристичний потенціал публікацій «Лемківщини», сфокусованих на реалізацію широкого кола накреслень культурної дипломатії. Завданням дослідження є комплексне осмислення видавничого феномену «Лемківщини» як інструменту культурної дипломатії діаспорного українства. Дослідницька методологія спирається на звичне для праць з історії науки поєднання принципів (історизму та об'єктивності) і методів (філософських, загальнонаукових та спеціально-історичних) наукової праці. У підсумку відзначено, що проведений аналіз дозволяє переконливо атестувати часопис «Лемківщина» авторитетним медійним майданчиком для комунікації між тими представниками діаспорного українства, які залишили терени Східних Бескидів після руйнівних для русинського субетносу подій

Другої світової війни. Така популярність пресодруку перетворила його на ефективний інструмент української культурної дипломатії у вільному світі. Виконуючи важливі просвітні та інформаційні функції, цей орган діаспорного русинства транслиував своїм читачам травмовану пам'ять про втрачену лемками малу батьківщину, а також акцентував на органічній єдності Лемківщини з рештою українських етнічних територій. Водночас часопис став промовистим свідченням виходу лемкознавства діаспорного періоду на якісно новий – академічний рівень вивчення русинського субетносу. Мовиться про те, що його редактори й дописувачі помітну увагу відводили публікації джерельних, аналітичних та картографічних матеріалів, що й сформували необхідний компендіум підставових знань для комплексного осягнення лемківського цивілізаційного феномену у повноті його духовних і матеріальних проявів. Саме вагомість набутого редакторами «Лемківщини» досвіду в галузі культурної дипломатії стала ключовим аргументом для перенесення пресодруку на материкові терени після здобуття української незалежності.

Ключові слова: часопис «Лемківщина»; культурна дипломатія; українська діаспора; депортації; історія; культура.

Вступ

Ключове значення періодичних видань у процесах становлення та розвитку практик культурної дипломатії недержавних народів є загальновизнаним. Для українців особливої вагомості воно набуло протягом 20–80-х років минулого століття, коли газети і журнали були ефективними майданчиками популяризації вимог позбавленої своєї державності нації. Адже попри очікування від двох світових воєн, за їхніми результатами переможці не лише відмовили нам у праві на політичну суб'єктність, але й розпочали небачену за масштабністю денаціоналізацію. Відтак, втікаючи від польського й комуністичного авторитаризмів у міжвоєнний час і радянського тоталітаризму після 1945 р., визначні представники української інтелігенції закладали періодику в нових діаспорних осередках свого перебування. Ці видання вони першочергово мислили як інструменти культурної дипломатії, що мали компенсувати відсутність відповідних державних інституцій. При цьому особливо інтенсивно такі часописи засновували чоловічі лемківські емігранти, які стали піонерами у пошуках нашим народом кращого життя за океаном. Відтак завдяки їх зусиллям постали різножанрові пресодруки, які ви-

конували важливу місію захисту й популяризації цивілізаційного феномену українства у єдності його субетнічного розмаїття. На жаль, і по сьогодні цей сюжет української культурної дипломатії не отримав належної до його вагомості уваги з боку представників експертної спільноти. Тож, акцентуючи увагу колег на потребі звернення до такої періодики, продемонструємо його евристичну плідність на прикладі провідної трибуни діаспорного русинства – часопису «Лемківщина».

Аналіз останніх досліджень і публікацій

З огляду на свій флагманський медійний статус, видавничий феномен часопису «Лемківщина» доволі інтенсивно осмислюється дослідниками русинського субетносу (Наконечний, 2017; 2018). Популярність пресодруку доводить і поширений факт використання його різножанрових матеріалів у багатьох працях лемкознавців протягом останніх десятиліть. Незважаючи на це, на сьогодні відсутні спроби самостійного аналізу цього часопису в діаспорний період його існування як майданчика реалізації завдань культурної дипломатії закордонного українства. Ця обставина й зумовила актуальність теми нашого дослідження.

Формулювання цілей статті

Актуальним завданням сучасної історіографії є комплексне осмислення видавничого феномену «Лемківщини» як інструменту культурної дипломатії діаспорного українства.

Метою статті є з'ясування евристичного потенціалу публікацій «Лемківщини», сфокусованих на реалізацію широкого кола завдань культурної дипломатії.

Виклад основного матеріалу дослідження

Часопис «Лемківщина» постав як україномовна трибуна міжнародної Фундації дослідження Лемківщини. Цей журнал щокварталу виходив у Нью-Йорку, починаючи з 1979 р. Фінансування пресодруку взяли на себе Світова федерація лемків, Об'єднання лемків Канади й Організація оборони Лемківщини. Видавничими справами займалася спеціальна комісія, що її першим очільником став Орест Питляр. Членами редакційної колегії в той час були авторитетні лемківські інтелектуали Михайло Черешньовський, Катерина Мицьо, Іван Гвозда та Меланія Чайківська-Куделя. Вони керували часописом практично цілий досліджуваний період, а від другої половини 1980-х років на зміну цьому складу прийшло молоде покоління лемків на чолі з Миколою Дупляком. Журнал став своєрідним продовжувачем практик газети «Лемківські вісті». На нашу думку, таке перетворення газети на журнал було проявом інституційної еволюції діаспорного лемкознавства, а саме його виходу на академічний щабель.

Місія часопису, сформульована у дискурсі культурної дипломатії, була винесена як мотто вже на звороті обкладинки першого його числа. Редактори журналу наголошували: «Наша ціль: об'єднання українських етнографічних земель у вільній Українській державі». Конкретизація цього амбітного завдання і цілей нової медійної лемківської трибуни містилася у редакційному зверненні. Там, серед іншого, йшлося про необхідність об'єднання розосереджених численними діаспорними осередками представників лемківської інтелектуальної спільноти, які відтак мають постати єдиною потугою для подолання численних негараздів, які випали на долю русинів. Серед особливо назрілих називалося протистояння «з ворожими польськими і москвофільськими облудними ідеями». Під цим редактори розуміли постійні намагання ворогів українського народу використати русинів для руйнування єдності української нації в етнографічних межах її розселення й багатоманітності регіональних ідентичностей (Дорогі земляки, 1979, с.1). З огляду на це ключовою місією пресодруку редактори проголошували «закріплювати серед свого членства соборницький спосіб думання і любов до України, заохочувати їх до участі в інших загальноукраїнських організаціях, щоб в той спосіб охоронити їх від впливу москвофільства старого чи нового випуску» (Дорогі земляки, 1979, с.1).

Наступною першорядною місією часопису редактори бачили цілеспрямовану популяризаційну роботу, у змістовому плані задуману як відповідь на інформаційні диверсії польських і радянських комуністів, які об'єднали зусилля по «защипленню почуття меншовартости серед української молоді і підсичуванні традиційної польської погорди і ненависті до всього що українське» (Дорогі земляки, 1979, с.2). Заохочуючи свого читача підтримати донатами новий часопис, редколегія окреслила мотиваційне кредо:

«З нашого журналу немов із вершка Лемківського Бескиду відкриються перед Вами, Дорогі Читачі, мало Вам ще знані шляхи історичного минулого Лемківщини і її змагання до єдності з Україною. Ви запізнаєтесь з визначними людьми Лемківщини – тими відданими орачами твердої народної ниви – що промощували нам шлях до освіти і національної свідомості. Ви зустрінете також тих, що жертвою своєї молодості і життя хотіли здобути нам волю. Ви довідаєтесь про села, на місці яких тепер ліс росте, про церкву з якої вже сліду немає, віднайдете

вірша, пісню чи казку, яку може ніколи не знали і не чули, або давно призабули». (Дорогі земляки, 1979, с.2)

Успішне розв'язання таких амбітних завдань уможливила продумана членами редколегії змістова архітектоніка журналу. При цьому слід відзначити, що рубрикаційна специфіка «Лемківщини» перебувала у полі зору колективу редакторів протягом тривалого часу і стала спільним рішенням видавців та читачів, які радили улюбленому виданню найбільш оптимальний підхід до добору і розташування матеріалів. Тож якщо перші випуски ще не мали усталеної рубрикаційної структури, то згодом – завдяки доброзичливим підказкам читачів – усталилися наступні змістові блоки: «Спогади», «Культура і мистецтво», «Бюлетень Світової федерації українських лемківських об'єднань», «Народні традиції», «З життя організації». Водночас окреме змістове навантаження мало художнє оформлення пресодруку. В цьому плані передусім згадаємо його титульну сторінку, яка завжди містила важливі кожному русинові візуальні образи (світлини церков, зображення культурних інституцій, замальовки краєвидів рідної землі та, найбільше, іконографія визначних лемківських діячів). Окремо варто сказати про чудово організований колпортаж нового пресодруку, адже невдовзі після появи перших чисел він поряд із американським континентом став поширюватися і європейськими країнами, а серед них нелегальним способом перетинав і кордони соцтабору, втім і України. Промовистим свідченням цього стала поява окремої рубрики «Нас читають в Україні», яка здебільшого містила дописи материкових лемків про їхні враження від нового журналу.

Для більш повної реалізації згадуваних вище завдань культурної дипломатії й ширшого охоплення зацікавлених русинським рухом західних інтелектуалів видавці «Лемківщини» вирішили видавати англомовні дайджести до часопису, що були його структурною частиною. Вперше такий дайджест з'явився в другому числі 1980 р. Успішність цього маркетингового ходу засвідчила поява в другому числі наступного 1981 р. рубрики «Англомовна кореспонденція». В ній західний діяч обмінювався із редакторами своїм розумінням прочитаного й давав цінні поради про якісне покращення спрямованих на реалізацію завдань культурної дипломатії зусиль.

Тепер проаналізуємо змістові пріоритети редакторів «Лемківщини». Серед матеріалів, що були представлені в часописі, передусім відзначимо виразне переважання історичних текстів, сфокусованих на особливо значущих питаннях минулого русинів. Ці тексти були створені авторитетними лемківськими інтелектуалами та мали за мету інформувати читача про трагічну історію та культурну неповторність своєї малої батьківщини. Тим самим

читач виховувався в дусі унікальності лемківської субкультури і єдності історичної долі русинів із рештою українського народу. Як засвідчили листи читачів, особливою популярністю тішились нариси авторства Михайла Брика-Дев'ятницького, Івана Радя, Павла Лопати, Гарасима Лемка, Ореста Питляра, Марії Остромири, Катерини Мицьо, Василя Бородача, Юлії Саноцької. Відзначимо, що ці твори найчастіше зверталися до трьох трагедій лемківського світу першої половини ХХ ст.: цілеспрямованого руйнування поляками у міжвоєнний час самобутньої матеріальної культури русинів, героїчної визвольної боротьби з ворогом у часи Другої світової війни та повоєнних депортацій, що були яскравими проявами етноциду.

Чимало також на шпальтах «Лемківщини» було опубліковано й матеріалів краєзнавчого змісту, що мали за завдання виплекати в середовищі українських емігрантів почуття живого зв'язку з їх малою батьківщиною. З часом такі тексти, з огляду на їхню читацьку запитаність, стали основою окремої рубрики «З Лемківщини і про Лемківщину». Читачам найбільше до смаку припали краєзнавчі нариси про села Сянік, Вілька, Лісько, Мушина, Пантна, Нове Село та ін. Популярність у читацькому середовищі подібного роду текстів призвела до появи рубрики «Матеріали до історії Лемківщини». Її найбільш друкованим автором була Ірина Богун, чий краєзнавчі нариси згодом сформували тематичний цикл «З мандрівки по західній Лемківщині».

Доволі багато уваги в пресодруці було відведено популяризації інтелектуальних біографій знакових русинських діячів. Доказом цього є представлені на шпальтах «Лемківщини» талановито створені життєписи отця мітрата Василя Гриника, різьбяр Івана Стефаняка, геніального художника Никифора Дровняка, письменника Івана Филипчака, мистецтвознавця професора Дам'яна Гоняткевича, громадського діяча Петра Щерби, маляра-іконописця Лева Геца, журналіста Юліана Тарановича-Бескида, мистця Василя Шалайди і багатьох інших видатних популяризаторів лемківської історії та культури.

Приватний вимір переживання історичного досвіду русинських травм редактори видання показали читачеві крізь призму опублікованих на сторінках пресодруку багатьох талановито написаних щоденникових і мемуарних текстів, як також і низки інтерв'ю з видатними публічними інтелектуалами діаспорного українства. Для прикладу згадаємо мемуарні нариси авторства Іванни Савицької, Михайла Черешньовського, Володимира Ольго-

НАКОНЕЧНИЙ ВОЛОДИМИР МИХАЙЛОВИЧ, БЕНЧ ОЛЬГА ГРИГОРІВНА ЧАСОПИС «ЛЕМКІВЩИНА» ЯК ТРИБУНА КУЛЬТУРНОЇ ДИПЛОМАТІЇ ДІАСПОРНОГО РУСИНСТВА

вич, Наталії Леонтович-Башук, Івана Корнафеля, Омеляна Мазурика, Олексі Галушчака, Ярослави Філь-Марти та Богдана Морохівського.

Серед тогочасних українських лідерів думок редактори видання з особливою емоційністю знайомили читача з тими культурними діячами, що їм вдалося вирватися з радянської держави та інших країн соцтабору. Приміром, вже у першому випуску «Лемківщини» містилося сердечне привітання знаного дисидента Валентина Мороза з його «звільненням з російської каторги» (Вітаємо В. Мороза, 1979). Невдовзі він став визначним активістом лемківського руху та загалом культурного життя діаспорних українців, викриваючи злочини комуністичного режиму проти людяності.

Також непідробленим болем були пронизані повідомлення про нові арешти і позасудові заслання дисидентів лемківського походження, що відбувалися за «залізною завісою». Приміром, чималого резонансу набула справа широкого висвітлення в західних медіа гвалтовного арешту і висилки в північні регіони СРСР лемківського інтелектуала Миколи Горбаля (Арештовано Миколу Горбаля, 1979). Проблема його звільнення з радянського полону стала темою численних громадських акцій, на які були запрошені представники дипломатичних установ країн, в яких були лемківські осередки (Орп., 1981).

Зрештою, на сторінках «Лемківщини», поряд із культовими лемківськими інтелектуалами, чимало уваги було відведено і знаковим українським діячам загальнонаціонального плану. При цьому найбільше різнопланових текстів фокусувалися на популяризації життя і діяльності Тараса Шевченка, Івана Франка та Богдана-Ігоря Антонича (Барський, 1980). Голосний резонанс на шпальтах часопису викликало відзначення у 1989 р. вісімдесятиліття культового співця Бескидів Б.-І. Антонича (Пам'яті видатного сина Лемківщини, 1980). Принагідно згадаємо, що автори нарисів про згаданих діячів українства намагалися простежити ставлення персонажів своїх текстів до світу русинської культури чи навіть довести їхнє лемківське походження, як це було у випадку з І. Франком.

Зусилля редакційної колегії «Лемківщини» з розширення своєї читацької аудиторії проглядаються і у прискіпливому формуванні художньо-літературної складової журналу. Доказом цього є поява на його сторінках як творів загальноновизнаних майстрів українського слова (Тарас Шевченко, Василь Симоненко, Іван Франко, Леся Українка, Богдан Лепкий, Богдан-Ігор Антонич), так і текстів знаних у повоєнні десятиліття авторів – Євгена Сверстюка, Валентина Мороза, Антона Верби, Леоніда Полтави, Єжи Герасимовича та Івана Головачака. Політичні трансформації в радянській імперії протягом другої половини 1980-х рр. уможливили появу на шпальтах журналу творів

лідерів тогочасного українського літературного процесу Ліни Костенко, Василя Стуса, Івана Драча, Ігоря Калинця та Володимира Барни.

Доволі помітним на шпальтах «Лемківщини», з огляду на важливі комунікативні завдання культурної дипломатії, був також обсяг різнопланових інформаційних матеріалів. Відтак редколегія журналу, поряд із ознайомленням читачів з актуальними подіями лемківського життя, також оприлюднювала офіційний документообіг, в якому відбивалися особливості функціонування головних українських діаспорних інституцій. Згаданим сюжетам були присвячені рубрики «З товариської хроніки» та «З життя організацій».

Найбільше уваги в цих інформаційних блоках очікувано було відведено захисту громадських і культурних прав русинів на землях їх компактного розселення. Такого роду повідомлення з'являлися в інформаційній рубриці «Хроніка Лемківщини й Посяння», яка була поділена на дві підрубрики («На рідній землі» та «На чужині»). При цьому найбільша увага редакторів пресодруку була відведена становищу лемків на території Польської Народної Республіки, чиновники якої, подібно до їхніх попередників у міжвоєнний час, займалися гвалтовною асиміляцією русинів. Про це свідчать надруковані в «Лемківщині» дописи авторства Івана Гвозди (1981; 1979a; 1979b; 1982), Валентина Мороза (1980), Василя Пасічняка (1982), Ореста Питляра (1979; 1981) та ін. З чималим піднесенням редколегія часопису вітала поставу лідерів польського опозиційного руху «Солідарність», які одноставно засудили депортаційну та асиміляційну політику польських урядів та закликали комуністичних чиновників відновити гуманітарні права лемківської меншини (Лико, 1982; «Солідарносць» в обороні лемків, 1981).

Насамкінець згадаємо, що оперативному обміну думками членів редакційної колегії зі своїми читачами допомагали рубрики «Листування» та «З листів до редакції». Згадані складові змісту зазвичай містили епістолярні рефлексії читачів «Лемківщини» із приводу оприлюднених на її сторінках різножанрових дописів, а також численні прохання русинів з усіх куточків світу про допомогу у багатьох проблемах щоденного буття.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальшого розвитку

У підсумку відзначимо, що проведений аналіз дозволяє переконливо атестувати часопис «Лемківщина» авторитетним медійним майданчиком для комунікації між тими представниками діаспорного українства, які залишили терени Східних Бескидів після руйнівних для русинського субетно-

су подій Другої світової війни. Така популярність пресодруку перетворила його на ефективний інструмент української культурної дипломатії у вільному світі. Виконуючи важливі просвітні та інформаційні функції, цей орган діаспорного русинства транслював своїм читачам травмовану пам'ять про втрачену лемками малу батьківщину, а також акцентував на органічній єдності Лемківщини з рештою українських етнічних територій. Водночас часопис став промовистим свідченням виходу лемкознавства діаспорного періоду на якісно новий – академічний рівень вивчення русинського субетносу. Мовиться про те, що його редактори й дописувачі помітну увагу відводили публікації джерельних, аналітичних та картографічних матеріалів, що й сформували необхідний компендіум підставових знань для комплексного осягнення лемківського цивілізаційного феномену у повноті його духовних і матеріальних проявів. Саме вагомість набутого редакторами «Лемківщини» досвіду в галузі культурної дипломатії стала ключовим аргументом для перенесення пресодруку на материкові терени після здобуття української незалежності.

Перспективним продовженням теми нашого дослідження вважаємо необхідність комплексного опрацювання практик культурної дипломатії редакторів лемківської періодики у повоєнний період.

СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ

- Арештовано Миколу Горбаля, 1979. *Лемківщина*, 3, с.14.
- Барський, В., 1980. Тарас Шевченко – емігрант. *Лемківщина*, 2, с.4-6.
- Вітаємо В. Мороза, 1979. *Лемківщина*, 1, с.3.
- Гвозда, І., 1979а. Національні меншини Польщі. *Лемківщина*, 3, с.3-4.
- Гвозда, І., 1979b. Права національних меншин – питання прав української національної меншини в Польщі. *Лемківщина*, 2, с.1-2.
- Гвозда, І., 1981. Дивні статті. *Лемківщина*, 2, с.1-2.
- Гвозда, І., 1982. Сучасна ситуація лемків Польщі на тлі деяких історичних прикладів. *Лемківщина*, 4, с.1-5.
- Дорогі земляки, широка українська громадо!, 1979. *Лемківщина*, 1, с.1-2.
- Лико, І., 1982. «Лемкове». *Лемківщина*, 1, с.3-5.
- Мороз, В., 1980. Місце Лемківщини в українському світі. *Лемківщина*, 4, с.1-3.
- Наконечний, В., 2017. Трагедія українців Закерзоння (Акція «Вісла» на сторінках журналу «Лемківщина»). *Східноєвропейський історичний вісник*, [e-journal] 4, с.107-114. <https://doi.org/10.24919/2519-058x.4.111470>
- Наконечний, В., 2018. Польсько-український дискурс журналу «Лемківщина» (діаспорний період). *Етнічна історія народів Європи*, 54, с.141-145.
- Орп., 1981. Вечір Миколая Горбаля. *Лемківщина*, 2, с.8.

Пам'яті видатного сина Лемківщини, 1980. *Лемківщина*, 2, с.19.
Пасічняк, В., 1982. Лемківщина – західний бастион України. *Лемківщина*, 3, с.1-2.
Питляр, О., 1979. Невже загибель Лемківщини? *Лемківщина*, 3, с.1-2.
Питляр, О., 1981. Лемківщина – і майбутнє. *Лемківщина*, 4, с.3-4.
«Солідарносць» в обороні лемків, 1981. *Лемківщина*, 4, с.9.

REFERENCES

- "Solidnarnosts" v oboroni lemktiv ["Solidarity" in the defense of the Lemkivs], 1981. *Lemkivshchyna*, 4, p.9.
- Areshtovano Mykolu Horbalia [Mykola Horbal was arrested], 1979. *Lemkivshchyna*, 3, p.14.
- Barskyi, V., 1980. Taras Shevchenko – emihrant [Taras Shevchenko is an emigrant]. *Lemkivshchyna*, 2, pp.4-6.
- Dorohi zemliaky, shyroka ukrainska hromado! [Dear compatriots, a wide Ukrainian community!], 1979. *Lemkivshchyna*, 1, pp.1-2.
- Hvozda, I., 1979a. Natsionalni menshyny Polshchi [National minorities in Poland]. *Lemkivshchyna*, 3, pp.3-4.
- Hvozda, I., 1979b. Prava natsionalnykh menshyn – pytannia prav ukrainskoi natsionalnoi menshyny v Polshchi [Rights of national minorities – the issue of the rights of the Ukrainian national minority in Poland]. *Lemkivshchyna*, 2, pp.1-2.
- Hvozda, I., 1981. Dyvni statti [Strange articles]. *Lemkivshchyna*, 2, pp.1-2.
- Hvozda, I., 1982. Suchasna sytuatsiia lemktiv Polshchi na tli deiakykh istorychnykh prykladiv [The current situation of the Lemkos in Poland against the background of some historical examples]. *Lemkivshchyna*, 4, pp.1-5.
- Lyko, I., 1982. "Lemkovie" ["Lemkovye"]. *Lemkivshchyna*, 1, pp.3-5.
- Moroz, V., 1980. Mistse Lemkivshchyny v ukrainskomu sviti [The Place of Lemkivshchyna in the Ukrainian World]. *Lemkivshchyna*, 4, pp.1-3.
- Nakonechnyi, V., 2017. Trahediia ukraintziv Zakerzonnia (Aktsiia "Visla" na storinkakh zhurnalu "Lemkivshchyna") [Tragedy of ukrainians of Zakerzonnia (Act "Visla" on the magazine pages of "Lemkivshchyna")]. *East European Historical Bulletin*, [e-journal] 4, pp.107-114. <https://doi.org/10.24919/2519-058x.4.111470>
- Nakonechnyi, V., 2018. Polsko-ukrainskyi dyskurs zhurnalu "Lemkivshchyna" (diaspornyi period) [The Polish-Ukrainian Discourse of the Journal "Lemkivshchyna" (Diaspora Period)]. *Etnichna istoriia narodiv Yevropy*, 54, pp.141-145.
- Orp., 1981. Vechir Mykolaia Horbalia [Mykola Horbal's Evening]. *Lemkivshchyna*, 2, p.8.
- Pamiati vydatnoho syna Lemkivshchyny [In memory of the outstanding son of Lemkivshchyna], 1980. *Lemkivshchyna*, 2, p.19.

© Наконечний В. М., 2025

© Бенч О. Г., 2025

Pasichniak, V., 1982. Lemkivshchyna – zakhidnyi bastion Ukrainy [Lemkivshchyna – the western bastion of Ukraine]. *Lemkivshchyna*, 3, pp.1-2.

Pytliar, O., 1979. Nevzhe zahybel Lemkivshchyny? [Is the death of Lemkivshchyna really?]. *Lemkivshchyna*, 3, pp.1-2.

Pytliar, O., 1981. Lemkivshchyna – i maibutnie [Lemkivshchyna – and the future]. *Lemkivshchyna*, 4, pp.3-4.

Vitaiero V. Moroza [We congratulate V. Moroz], 1979. *Lemkivshchyna*, 1, p.3.

Надійшла: 11.03.2025; Прийнята: 23.04.2025;

Стаття була вперше опублікована онлайн: 04.07.2025

JOURNAL "LEMKIVSCHYNA" AS A PLATFORM FOR CULTURAL DIPLOMACY OF RUTHENIAN DIASPORA

Volodymyr Nakonechnyj^{1a},
Olga Bench^{2b}

¹ PhD in History, Associate Professor,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0386-2162>,
e-mail: nakonechniy.ua@gmail.com

² PhD in Art History,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3998-3062>,
e-mail: olgabench2020@gmail.com

^a Kyiv National University of Culture and Arts,
Kyiv, Ukraine, 01133

^b Catholic University in Ruzomberok,
Ruzomberok, Slovakia, 03401
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University,
Kyiv, Ukraine, 04053

The main objective of this article is to clarify the heuristic potential of "Lemkivshchyna" publications, grounded on applying a wide range of tasks of cultural diplomacy. The task of this research is a comprehensive studying of the publishing phenomenon of "Lemkivshchyna" as an instrument of cultural diplomacy of the Ukrainian diaspora. The research methodology is based on the combination of principles (historicism and objectivity) and methods (philosophical, general scientific and special historical) of scientific study, which are typical for works on the history of science. As a result, it is noted that the conducted analysis allowed to convincingly certify the journal "Lemkivshchyna" as an authoritative media platform for communication between those representatives of the diasporic Ukrainians who had left the territories of the Eastern Beskyds after the events of World War II which were devastating for the Ruthenian sub-ethnic group. Such a popularity has turned this publication into an effective instrument of Ukrainian cultural diplomacy in the free world. Performing important educational and informational functions, this basis of the Ruthenian diaspora transmitted to its readers the traumatised memory of the small homeland lost by the Lemkos, as well as emphasised the organic unity of the Lemko region with the rest of the

Ukrainian ethnic territories. At the same time, the journal became an eloquent evidence of moving of Lemko studies of the diaspora period to a qualitatively new level – an academic level of studying the Ruthenian sub-ethnic group. The fact is that the journal's editors and contributors paid considerable attention to the publication of source, analytical and cartographic materials, which formed the necessary compendium of basic knowledge for the comprehensive studying of the Lemko civilisational phenomenon in the fullness of its spiritual and material manifestations. It was quite the importance of the experience acquired by the editors of "Lemkivshchyna" in the cultural diplomacy sphere that became a key argument for transferring the press to the mainland after the Ukrainian independence gain.

Keywords: "Lemkivshchyna" journal; cultural diplomacy; Ukrainian diaspora; deportations; history; culture.

